

Az önkényuralom és a kiegyezés

1849–1867/68

11.A

2026. jún. 8

TK 11. 24–32., 41–42.

A Monarchia későbbi középcímere (1915-től)

1. Megtorlás

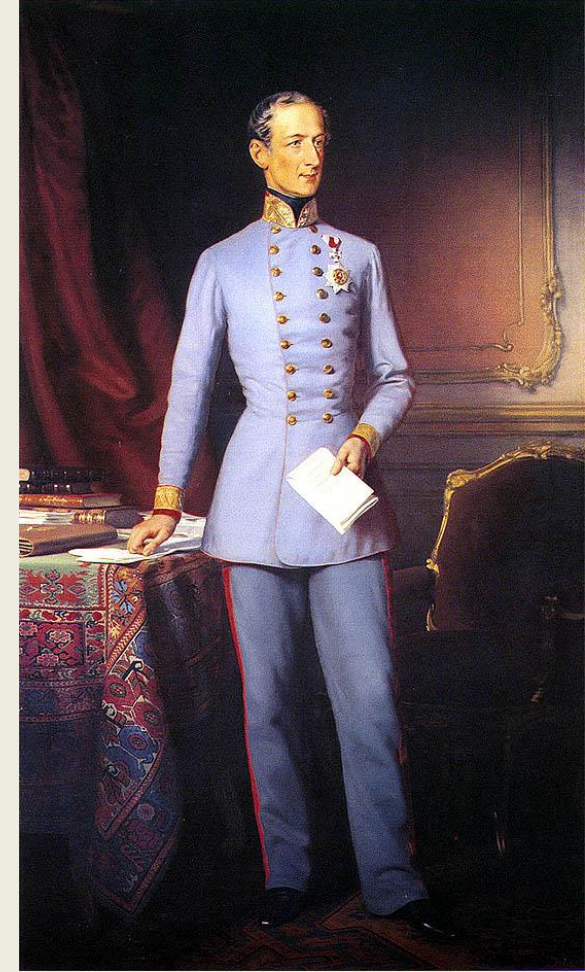
- 1849. aug. – 1850. júl. Haynau → kb. 130†

└ FJ trónra lépése └ †

- 1848. dec. – 1852 tavasza:

Felix zu Schwarzenberg min. eln. →

- „*Jó dolog...*” – ?
- teljes centralizáció → neoabszolutizmus
jogeljátszás elmélete
az olmützi oktr. alk. életbe sem lép
- belügymin.: Alexander Bach

2. Bach-korszak (1852–1859)

= rendőrállam

- Mo.: új, történelmietlen közig.
 - TK 11. 25/5.
 - Ø megyei, városi önkorm.

- 3 pillér: a) Bach-huszárok = osztrák hivatalnokok – TK 11. 25/4.
 b) csendőrség
 c) besúgóí hálózat

→ sok pénzt emészt föl

- németesítés

– osztrák oktatási rendszer:

nyolcoszt. gimn., érettségi ☹

1851: a fenntartótól függetlenül kötelező
a gimnáziumokban az érettségi

– Citadella Buda felett, ellenőrzésképp

– tilos a lázadókra emlékeztető körszakáll viselése

Σ „a nemzetiségek ugyanazt kapták jutalmul, mint a magyarok büntetésül” – az osztrák elnyomást (Pulszky Ferenc)

- 1853: császári pátens: jobbágyszab. megerősítése

- modernizáció a szuronyok hegyén felkínálva

→ m. társ. egységesen elutasítja – melyik réteg miért?

- vasútépítés, Au. / Mo. vámhatár megszűnik – mióta van – ?

3. Ellenállás

a) emigráció: Töröko., majd 1851 után Ny.
torzsalkodás (vidini levél)

b) fegyveres ellenállás
(jelentősége csupán
jelképes)

- 1853: Libényi János
tőrével megsebzí
a sétálgató FJ-et →
TK 11. 26/9.
- ...

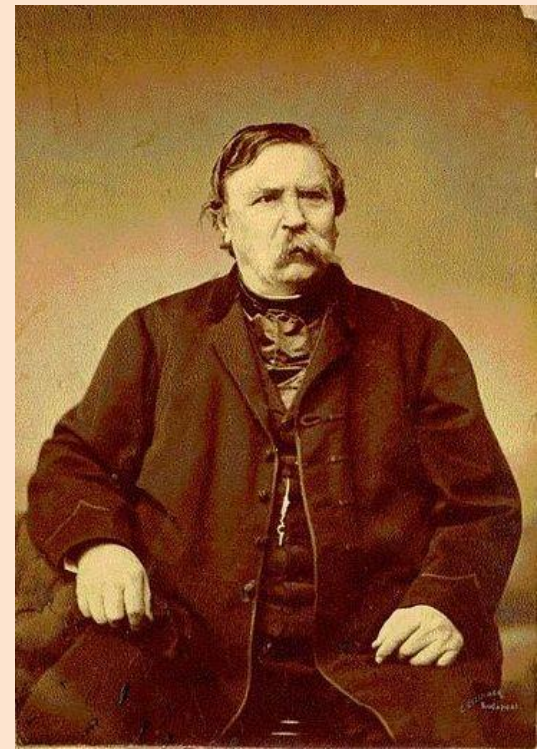
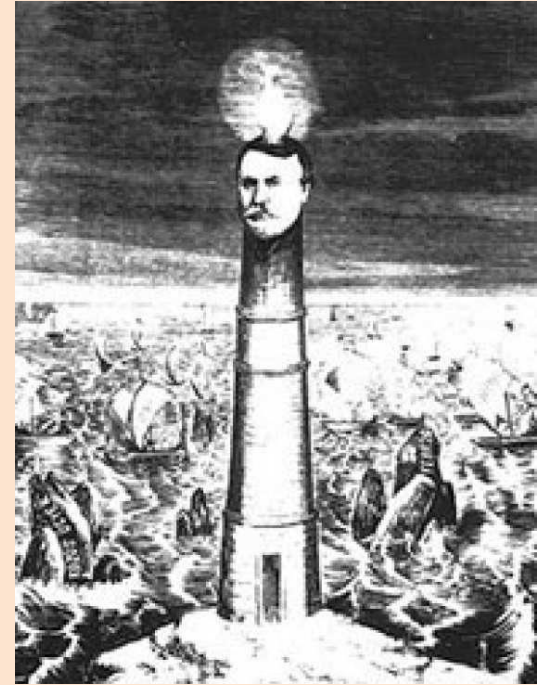

c) passzív rezisztencia

- Deák F.: „*A közelmúlt idők gyászos eseményei után, oly állapotok között, melyek még jelenleg is uralkodnak, lehetetlenség, hogy a közügyekben tevőlegesen részt kívánjak venni.*” – TK 27/fent (Anton Schmerling ig.ügymin.-nek írt levele egy konferencián való részvétel tárgyában)

az egyetlen, aki a reformkor nagy nemzedékéből túlélte

- DF élete: 1803–1876
 - anyja † szüléskor → apja utálja
 - 5 évvel később ő is †
 - gyerekkorában elhanyagolják (Kehida)
 - magába forduló, csendes

- kövér + szívbaj
- nem házasodik meg, Ø nyoma nővel való kapcsolatának
- jogász,
kívülről tudja a Corpus jurist
„a nemzet prókátor”
„a haza bölcse”

- reformkor; BL kormánya: ig.ügymín.
- 1854: Széchenyi I. megveszi kehidai birtokát, hogy segítse → Pestre költözik az Angol Királynő szállodába (= mai Deák F. u. 1.)

- passzív rez. → egykori nemesek nem vállalnak közszereplést

Ø jobbágyi szolgáltatás	}	elszegé- nyednek
Ø hivatalnoki fizetés		

legújabb kutatás → nem programszerű

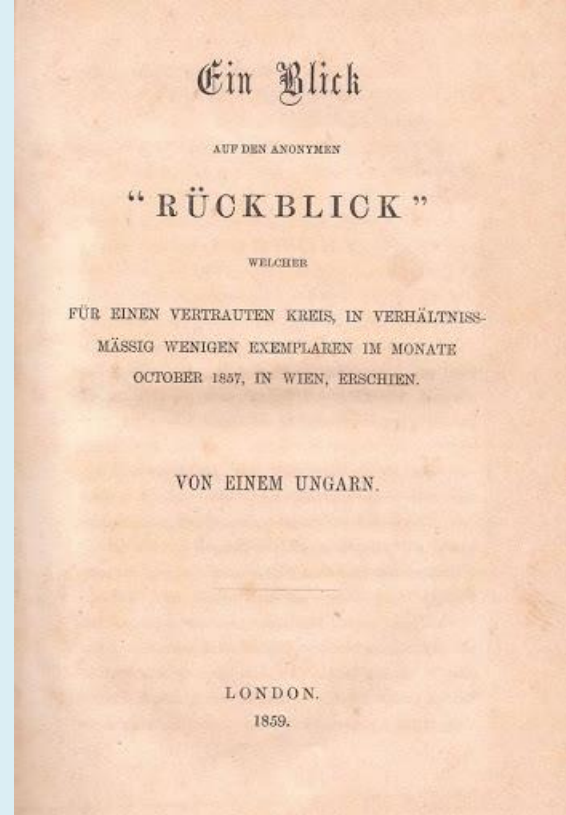
d) Széchenyi I. – Döbling, 1860. ápr. 8. †

Ein Blick auf den anonymen Rückblick – TK 26. o.

e) művészet 1850' – magyar nemzeti öntudat
történeti festészet

– ?

Arany J.: A walesi... (1857), Szondi két apródja (1856)

Vörösmarty M.: A vén cigány (1854)

└ 1855: temetésén 20 ezres tömeg!

az első tüntetés az önkényuralmi rendszer ellen!

Madách I.: Az ember tragédiája (1862)

Erkel F.: Bánk bán (1861)

romantika – Feszli Frigyes: Vigadó (1865)

*Széchenyi István és felesége sírja
a nagycenki
Mauzóleumban*

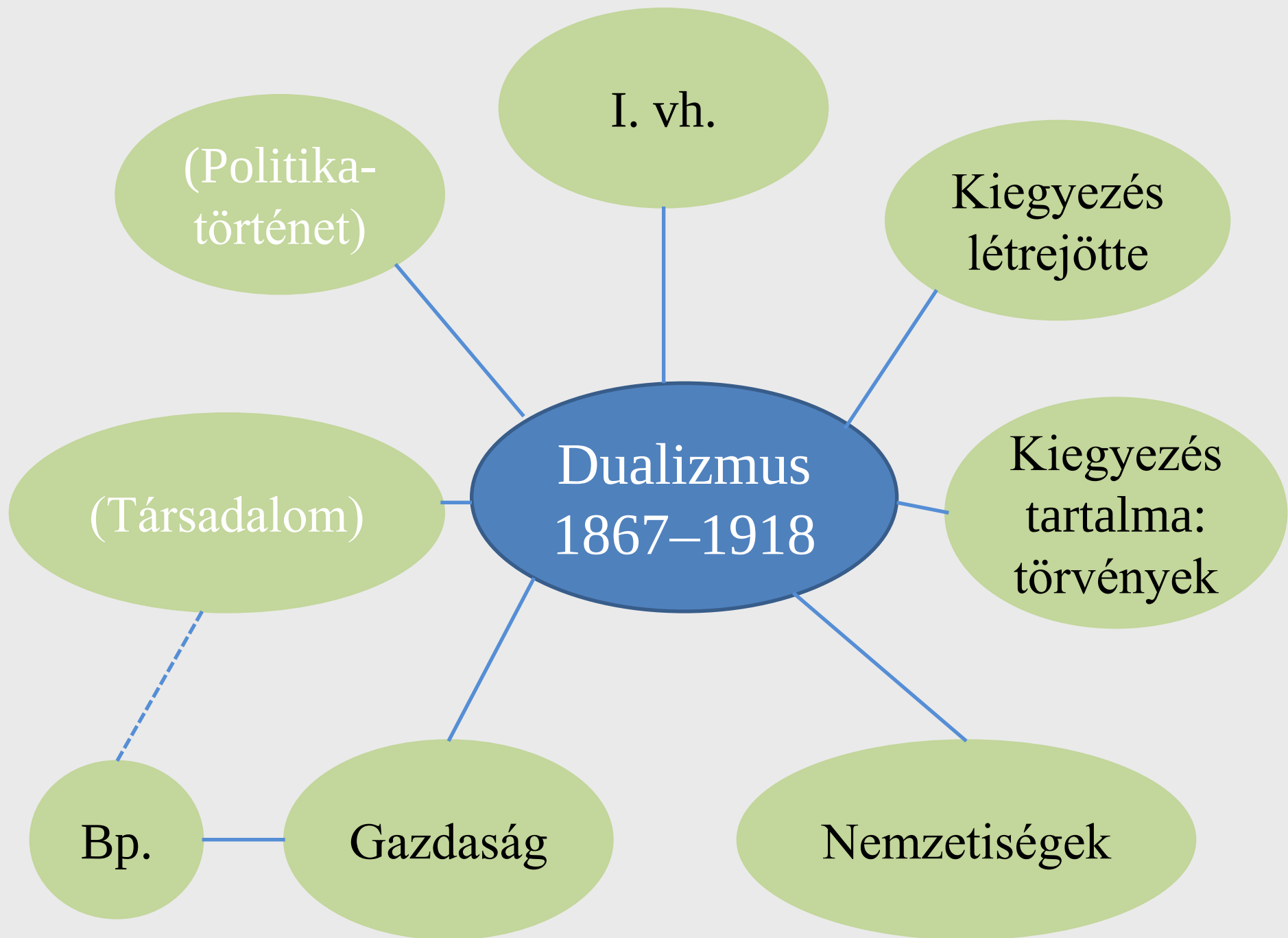

4. Út a kiegyezéshez

- Au. külpolitikai helyzete egyre rosszabb – nem tudja megakadályozni sem az olasz, sem a német egység létrejöttét
Ø Lombardia, Ø Veneto
→ pénzügyi / katonai csőd
- 1860/1861: Ferenc József 2 alkotmánytervezetet készített
↓ októberi diploma, februári pátens
↓ bizonyos fokú parlamentarizmus + centralizáció
- 1861: magyar ogy. – TK 28/12.
egyetértés abban, hogy FJ 1860+1861-es javaslata elutasítandó

5. Schmerling-provizórium (1861–1865) ← Anton Schmerling állammin.

- formálódik a megegyezés
Au. mellett a m. politikusok is erős realitásokkal szembesülnek
NBr. erőes.-politikája nem engedi Mo. kiválását a H. Bir.-ból
Mo.-on belüli etnikai viszonyok – ???!
erősödő Németo., Oroszo. veszélyes lehet
a m. nemesség elszegényedik

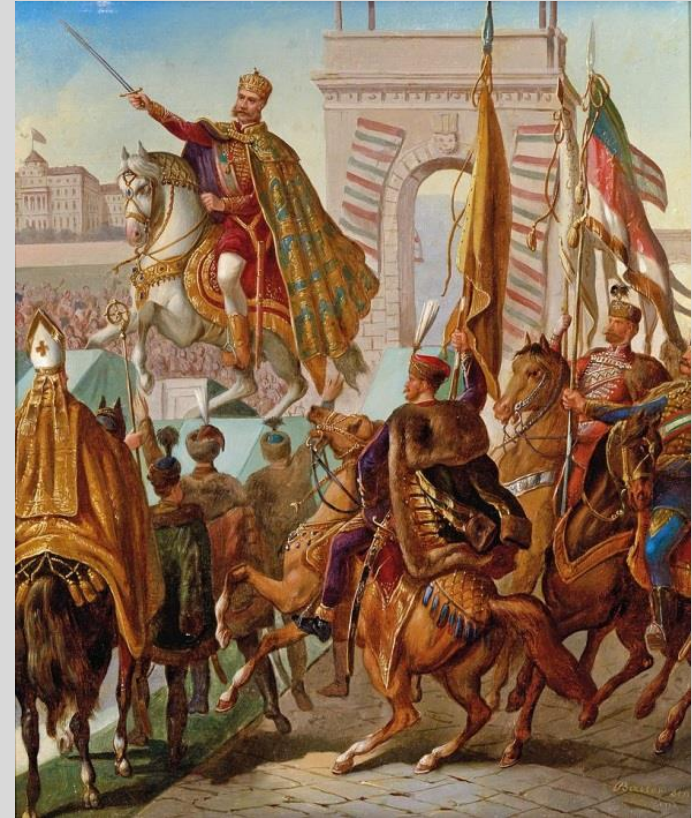
6. Kiegyezés

- 1865. **ápr. 16.**: Deák húsvéti cikke [Pesti Napló] – **TK 29/fent**
 - ha lesz alkotmány;
 - Mo. enged a 48-as alaptól;
 - birodalom biztonsága > Mo érdekei

↓
1723,
1791/X. törvénycikkek

a birodalmon belüli m. különállás új értelmezése: **közös ügyek – ?**
- 1865: népképviselői országgyűlés
(Pesten, FJ magyarul nyitja meg)
 - választójog az 1848:V. tc. és a februári pátenst alapján
 - az ún. Deák-párt van többségben – kiegyezés párti
 - 1866 – ? Königgrätz
 - 1867: Andrássy Gy. min. eln.
 - **1867:XII. tc. a PrS-ból folyó közös ügyek**

- 1867. jún. 8.: Ferenc József és Erzsébet megkoronázása – helyszínek?
└ talpig m. ruhában
középkori külsőségek

Mátyás-templom

Simor János esztergomi érsek, Andrássy Gyula min. eln. (nádorhelyettes)

Liszt Ferenc: *Missa coronationalis*

Deák F. nincs jelen

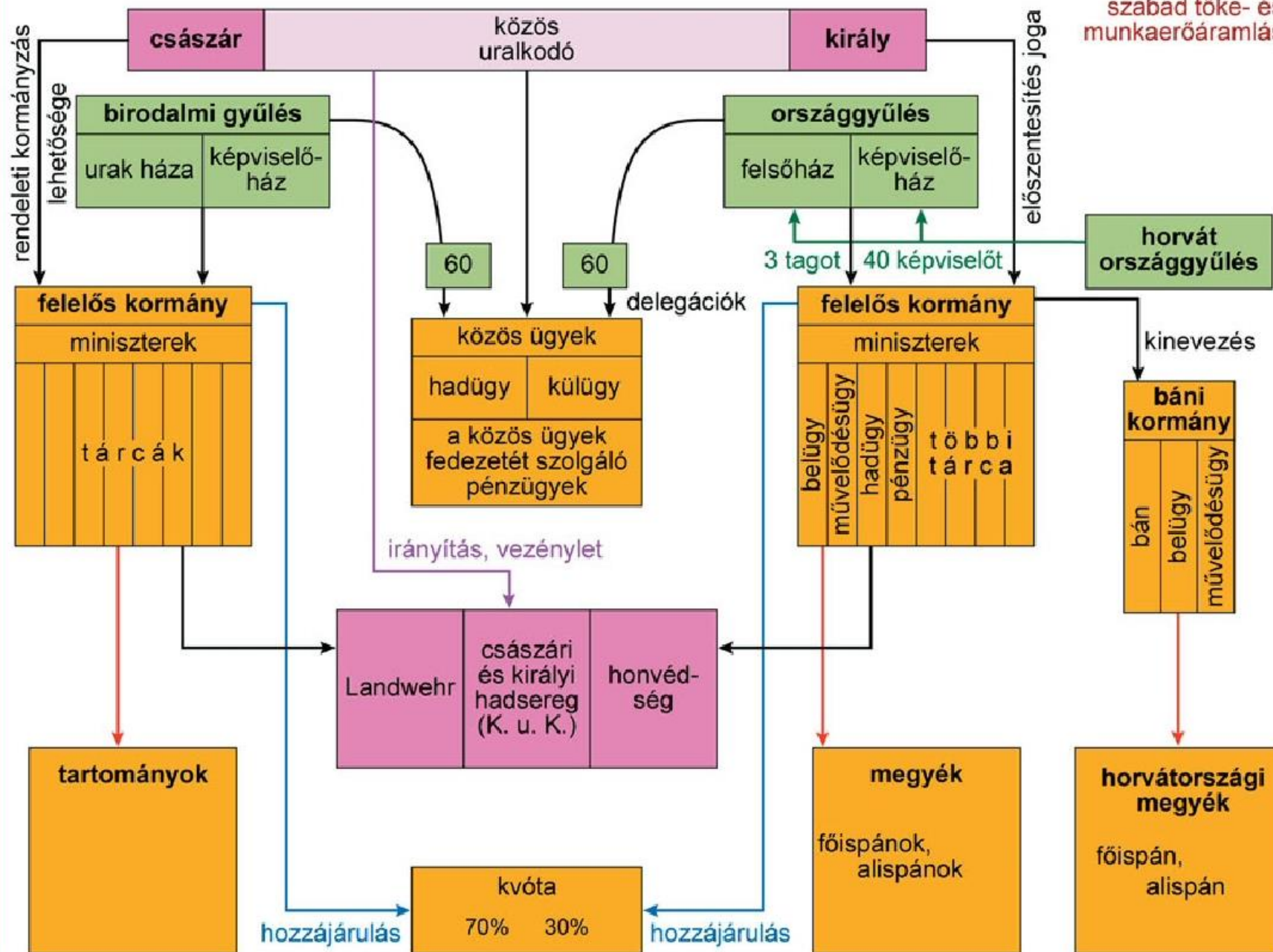
koronázási domb: MTA előtti téren

AUSZTRIA

TK 30/15.

MAGYARORSZÁG

közös vámhatár
közös valuta
szabad tőke- és
munkaerőáramlás

7. Államszervezet

- kétközpontú alk. mon.
- közös uralk. – a) közös hadsereg főpar.

k. u. k. – ?

– b) tv.-ek előszentesítési joga

- Bécs: közös min.tanács: $\left\{ \begin{array}{l} \text{közös külügymin.} \\ \text{hadügymin.} \\ \text{pénzügymin.} \end{array} \right\} \rightarrow \text{ellenőrzésük:}$
 $\Sigma 6 \text{ fő}$
 $\left\{ \begin{array}{l} + 2 \text{ min. eln.} \\ + \text{FJ} \end{array} \right\} 2 \text{ delegáció (60-60 fő)}$

- 2 külön egy.: mindkettő kéttáblás, kétkamarás – ?

1885: főrendiház (felsőtábla) újjáalakítása

– adó

– újonclétszám

- felelős kormányok – ?

kaiserlich und königlich
= cs. és kir.
az OMM közös intézményeinek megjelölésére

TK 30/14.

Az Andrássy-kormány alakulásakor.

Felül középen: Andrássy Gyula.

Felső sor: Eötvös József, Wenckheim Béla, Lónyay Menyhért, Horvát Boldizsár.

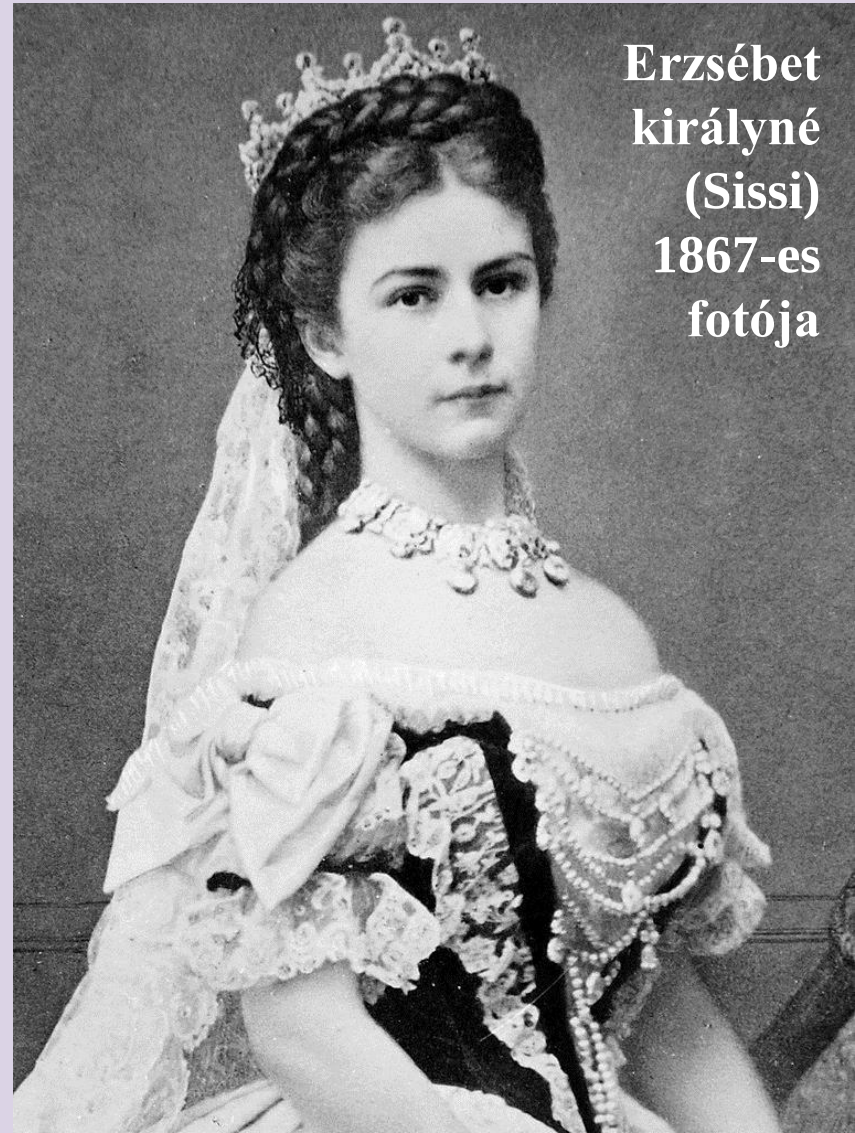
Alsó sor: Mikó Imre, Festetics György, Gorove István

*Andrássy Gyula
huszáregyenruhában*

└ mi ennek a jelentése?

Benczúr Gyula festménye (1884)

Erzsébet
királyné
(Sissi)
1867-es
fotója

- cenzusos vál.jog – az 1848. évi április törvények alapján
(ffi, min. $\frac{1}{4}$ jobbágytelek / ház... vagy műveltség,
választó: 20 év <, választhatóság: 24 év <)

kb. 6 %

- bírói függetlenség
- Mo.-Erdély egyesítve

8. Gazdasági kiegyezés

- 1867:XIV. tc. – TK 41. o.
 - teljes keresk., vámunió
 - közös pénz, jegybank
 - ↳ ? 1892-ig a forint, utána a korona
 - közös költségek terhe:
 - Mo.: 30%-os kvóta
 - Au.: 70%-os kvóta
 - 10 évenként meg kell újítani
- mindig nagy viták [1907: a magyar kvóta 36,4%-ra nő!]
- Mo.-nak kedvez → gazdasági felvirágzás

*Korabeli karikatúra a közös pénzügyek
lyukas hordójáról – ?*

9. Mérleg

- Deák szerint:
 - reális kompromisszum
 - Mo.: önállóan nem megy ← No. / Oroszo.
 - **jó keret, ami** továbbfejlesztendő
 - föderalisztikus irány: nemzetiségek
 - demokratikus irány:

ált. vál.jog.,
földkérdés

(a továbbfejlesztés elmaradt)

**Osztrák-
Magyar
Monarchia
1867–1918**

*Az OMM
középcímere
(1915–1918)*

- Kossuth szerint:

- Cassandra-levél →

*„a jogvisszaszerzés álláspontjáról a jogfeladás sikamlós terére jutottál”
„Ne vidd azon pontra a nemzetet, melyről többé a jövőnek nem lehet mestere!”*

hiba Mo. sorsát a Habsburgok halálra ítélt birodalmáéhoz kötni

- Duna-menti Konföderáció terve – TK 32. o.
Mo., Horváto., Szerbia, Rom. – illuzó-rikus

KOSSUTH LAJOS

nyílt levele

Deák Ferenczhez.

Páris, május 22-kén 1867.

Barátom !

Engedd meg e megszólítást azon mult emlékének nevében, mely a hosszú számkivetés késervei, a hazafi bánat és családi bu minden sulya alatt előttem mindig szent maradt.

Mi nem csak elvrokonok, de barátok is valánk a szó nemesebb értelmében, férfikorunk szebb szakán keresztül, midőn még egy irányban haladtunk a hazafiúi kötelesség ösvényén.

Együtt állottunk őrt a nemzet jogai mellett az 1848-iki válság előestéjén, midőn mint ministertársak közegyetértéssel megköveteltük a Bécsi udvartól s kormánytól, hogy „hazánknak

- vitat-hatat-lan:

- gazdasági fejlődés

- ↔ nemzetiségek [főképp a csehek]

- teljes függetlenség Ø, de a Bir.-mon belüli önállóság megnőtt